

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 ความหมายของบทบาท
 - 1.2 บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความรับผิดชอบ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
 - 1.3 บทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษา
 - 1.4 ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2547
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
 - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม
3. ความหมายของการจัดการศึกษา
4. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 4.1 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 4.2 โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 4.3 นโยบาย วิสัยทัศน์ ด้านการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
5. การจัดการศึกษาของเขตหนองจอก
 - 5.1 โครงสร้างการบริหารงานการศึกษา
 - 5.2 การจัดการศึกษาของเขตหนองจอก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ความหมายของบทบาท

ปัญญา แก้วเกยูร (2524, หน้า 10) ให้ความหมายของบทบาทว่า บทบาทหมายถึง เป้าหมาย ความรู้ ทักษะ และภาระหน้าที่สมาชิกของชุมชนคาดหวังว่าเป็นไปตามชนิดตำแหน่งที่มีอยู่

ภิญโญ สาร (2523, หน้า 259) บทบาทเป็นสิ่งที่บุคคลดำรงตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง ถูกผู้อื่นคาดหวังให้เขาทำ เรียกว่า “บทบาทหน้าที่” กำหนดให้ควบคู่กับตำแหน่ง สิทธิหน้าที่ ประจำตำแหน่ง เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งอื่นที่เกี่ยวข้องกันภายในระบบสังคมเดียวกัน

ประมวล รัตนวงศ์ (2519, หน้า 12) บทบาทหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขและอำนาจหน้าที่ ได้กระทำเพื่อบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งใด และพฤติกรรมที่กล่าวถึงนั้นยังมีส่วนผูกพันกับความคิดเห็นของผู้ดำรงตำแหน่ง และความหวังของสังคมที่เห็นว่าบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งควรกระทำ

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ (2542, หน้า 27) บทบาทหมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นตามเงื่อนไขและสิทธิต่างๆ ในตำแหน่งต่างๆ ตามความคาดหวังในบทบาทของตนเองและบุคคลภายนอก

พอสรุป ความหมายของบทบาทได้ว่า หมายถึง อำนาจ หน้าที่ เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ หรือได้รับมอบหมายให้กระทำ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

2. บทบาทหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและความรับผิดชอบ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

2.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

2.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

2.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

2.6 พิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

2.8 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น และชาติ

2.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2.10 ให้ความเห็นชอบรายงานการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

2.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร

2.12 ปฏิบัติตามหน้าที่อื่นซึ่งได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

สุวัฒน์ พุทธิเมธา (2524, หน้า 41-51) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของกรรมการโรงเรียนดังนี้

- (1) กำหนดปรัชญา และจุดหมายของโรงเรียน
- (2) ร่วมพัฒนาหลักสูตร
- (3) ร่วมพัฒนาบุคลากร
- (4) พัฒนาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
- (5) เป็นแหล่งปฏิบัติชีวิตที่แท้จริงของนักเรียน
- (6) มีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่างๆ
- (7) กำกับ ควบคุมสนับสนุนและส่งเสริมกิจการของโรงเรียน

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2540, หน้า 63-90) กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการศึกษาต่อโรงเรียนไว้ สรุปได้ดังนี้

- บทบาทในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของโรงเรียน
- (1) บทบาทในการสนับสนุนภารกิจหลักของโรงเรียน เช่น
 - (1.1) บทบาทของผู้ปกครองต่อการเรียนการสอน
 - (1.2) การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่โรงเรียน
 - (2) บทบาทในการให้บริการด้านทรัพยากร แก่โรงเรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 165-167) กล่าวถึงคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นทั้งคณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่โดยทั่วไปดังนี้

- (1) กำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
- (2) ให้คำปรึกษา แนะนำและสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษา
- (3) ให้ข้อเสนอแนะในการแต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษา
- (4) ประสานงานระหว่างสถานศึกษา ชุมชน หน่วยงาน ส่วนราชการต่างๆ และภาคเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีส่วนร่วมให้บริการแก่ชุมชน หน่วยงานส่วนราชการและการพัฒนาท้องถิ่น
- (5) รายงานผลการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาต่อชุมชน สาธารณชนและหน่วยงานที่กำกับดูแล
- (6) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่
- (7) ให้มีอำนาจอื่นตามที่คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นสมควร

3. บทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษา

กรมสามัญฯ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาในเอกสารคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมสามัญศึกษา ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจัดทำไว้ดังนี้ (2544, หน้า 47-48)

ด้านวิชาการ

- (1) กำหนดหลักสูตรรายวิชาและหลักสูตรวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- (2) กำหนดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ การทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมเป็นผู้สอนหรือผู้ช่วยสอน เสนอแนะวิทยากร และเทคนิคการสอนใหม่ ๆ
- (3) ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียน และกำหนดเป้าหมายผู้เรียนที่บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐาน

- (4) ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านงานบริหารบุคลากร

- (1) พิจารณากำหนดจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน กำหนดครูเข้าสอนในชั้นเรียน และจัดหาบุคลากรที่สถานศึกษาต้องการ
- (2) กำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา

(3) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู

ด้านอาคารสถานที่

(1) พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน และเป็นศูนย์บริการความรู้แก่ชุมชน

(2) สนับสนุนให้ชุมชนใช้สถานที่ของสถานศึกษาเพื่อทำกิจกรรมของชุมชน

ด้านบริการสำหรับนักเรียนและชุมชน

(1) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีบริการด้านต่างๆ แก่นักเรียนและชุมชน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย ด้านกิจกรรมสหกรณ์ การจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน เป็นต้น

(2) ส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานให้สถานศึกษาเป็นศูนย์บริการ ด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในอื่นๆ

ด้านแผนงานและโครงการ

(1) โครงการอาหารกลางวัน

(2) งานประจำปีของสถานศึกษา

(3) กีฬาสีประจำปีของโรงเรียน

(4) งานประเพณี งานเทศกาล

(5) งานห้องสมุด

(6) งานประชาสัมพันธ์สถานศึกษา

ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

(1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม

(2) ประสานหน่วยงานทางด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมให้เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา

(3) สนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งศึกษา เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น

พนัส หันนาคินทร์ (อ้างถึงใน ไพโรจน์ พรหมมีเนตร, 2543, หน้า 8) ดังนี้ ได้สรุปงานในหน้าที่ของกรรมการศึกษาในการเสนอแนะนโยบาย แก่ผู้บริหารโรงเรียนโดยทั่วไปดังนี้

(1) กรรมการมีหน้าที่ให้คำแนะนำในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการพัฒนาโรงเรียนตลอดจนการเสนอแนะในการจัดโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนภายในขอบเขตแผนนโยบายการศึกษาของประเทศหรือจังหวัด

(2) กรรมการศึกษาช่วยเหลือในการแก้ปัญหาบางประการที่โรงเรียนประสบอยู่ และต้องการความช่วยเหลือจากชุมชน เช่น การช่วยเหลือด้าน โครงการอาหารกลางวัน การปรับปรุงอาคารสถานที่ และบริเวณโรงเรียน

(3) กรรมการศึกษาช่วยเป็นตัวแทนของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน ช่วยให้ประชาชนเข้าใจจุดหมายในการดำเนินงานของโรงเรียน ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนเช่น ช่วยดูแลความประพฤติของนักเรียน

4. ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2547

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2543 ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และกฎกระทรวง กำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงวางระเบียบขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2543

บรรดาระเบียบข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้หรือซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดา มารดา หรือบิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของนักเรียน และให้ความหมายรวมถึงบุคคลที่นักเรียนอยู่ด้วยเป็นประจำ หรือที่นักเรียนอยู่รับใช้งาน

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด กรุงเทพมหานคร

“สถานศึกษา” หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด กรุงเทพมหานคร

“องค์กรชุมชน” หมายความว่า ชุมชนแออัด ชุมชนชานเมือง เคหะชุมชน หมู่บ้านจัดสรร และชุมชนเมืองที่กรุงเทพมหานคร กำหนดขึ้นทั้งนี้โดยทำเป็นประกาศของกรุงเทพมหานคร ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยคณะกรรมการชุมชน และมีที่ตั้งแน่นอนในท้องที่ แขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษา หรือท้องที่แขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่

“ศิษย์เก่า” หมายความว่า ผู้ที่สถานศึกษารับรองว่าสำเร็จการศึกษาจากหรือเคยศึกษาในสถานศึกษานั้น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง

“กรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละแห่ง

ข้อ 5 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ทุกแห่ง สถานศึกษา และไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน

ข้อ 6 คณะกรรมการ ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ประธานกรรมการ	จำนวนหนึ่งคน
(2) กรรมการที่ เป็นผู้แทนผู้ปกครอง	จำนวนหนึ่งคน
(3) กรรมการที่ เป็นผู้แทนครู	จำนวนหนึ่งคน
(4) กรรมการที่ เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน	จำนวนหนึ่งคน
(5) กรรมการที่ เป็นผู้แทนกรุงเทพมหานคร	จำนวนหนึ่งคน
(6) กรรมการที่ เป็นผู้แทนศิษย์เก่า	จำนวนหนึ่งคน
(7) กรรมการที่ เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาในพื้นที่	จำนวนหนึ่งรูปหรือหนึ่งคน
(8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	จำนวนหนึ่งถึงเจ็ดคน
(9) ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 7 ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(4) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(5) ไม่เป็นคู่สัญญากับสถานศึกษานั้น

ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ใดมีลักษณะต้องห้ามตาม (5) ต้องออกจากการเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะต้องห้ามหรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อว่าตนได้เลิกประกอบกิจการหรือการใดๆ อันมีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวแล้วต่อผู้บริหารสถานศึกษาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการ

ข้อ 8 นอกจากคุณสมบัติตามข้อ 7 แล้ว

(1) กรรมการตามข้อ 6 (2) ต้องเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(2) กรรมการตามข้อ 6 (3) ต้องเป็นครูในสถานศึกษานั้น

(3) กรรมการตามข้อ 6 (4) ต้องไม่เป็นครูเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสถานศึกษา ที่ปรึกษา หรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(4) กรรมการตามข้อ 6 (6) ต้องเป็นผู้ที่เคยศึกษาหรือสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษานั้น และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้าง ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

(5) กรรมการตามข้อ 6 (8) ต้องไม่เป็นกรรมการสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานครเกินกว่าสามแห่งขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และไม่เป็นครู เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้าง ที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีสัญญาจ้างกับสถานศึกษานั้น

ข้อ 9 ให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการสรรหาและเลือกประธานกรรมการและกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) และ (6) ให้บุคคลแต่ละประเภทเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 7 และข้อ 8 จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือประเภทละหนึ่งคน ทั้งนี้ โดยให้แต่ละประเภทแยกกันดำเนินการ

(2) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 6 (4) ในห้องประชุมชนเสนอชื่อผู้ที่เห็นสมควรเป็นกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 7 และข้อ 8 จากนั้นให้ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเลือกกันเองให้เหลือจำนวนหนึ่งคน

ในกรณีไม่มีองค์กรชุมชนในท้องถิ่นที่แขวงที่เป็นภูมิลำเนาของนักเรียนในสถานศึกษาหรือแขวงที่สถานศึกษาตั้งอยู่ หรือมีแต่ไม่เสนอชื่อผู้แทนเข้ารับเลือกเป็นกรรมการ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาสรรหาผู้แทนองค์กรชุมชนในท้องถิ่นที่แขวงใกล้เคียง หรือในท้องถิ่นที่แขวงของเขตใกล้เคียงเป็นกรรมการผู้แทนองค์กรชุมชนในสถานศึกษานั้น

(3) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 6 (5) ให้ดำเนินการโดยการพิจารณา ร่วมกันของผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกเป็นกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (6) (7) และ กรรมการตามข้อ 6 (9)

(4) การสรรหาและเลือกกรรมการตามข้อ 6 (8) ให้ดำเนินการโดยการพิจารณา ร่วมกันของผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือกเป็นกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ กรรมการตามข้อ 6 (9) ให้ได้จำนวนสองถึงแปดคน

(5) การสรรหาและเลือกประธานกรรมการ ให้ผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) และกรรมการตามข้อ 6 (9) ร่วมกันเลือกประธานกรรมการจากผู้ ที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

(6) ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการสรรหาและได้รับเลือก ตาม (1) ถึง (5) ต่อผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาหรือผู้ที่ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษามอบหมาย เพื่อ พิจารณาแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการและกรรมการ

ข้อ 10 หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา และการเลือกกรรมการนอกจากที่กำหนดไว้ใน ระเบียบนี้ให้เป็นไปตามประกาศของสถานศึกษา

ข้อ 11 ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) มี วาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีก แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระ ติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งให้พ้นจากตำแหน่งตามมติของคณะกรรมการไม่น้อยกว่า สองในสามของคณะกรรมการทั้งหมดพิจารณาให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ ทำให้ เสื่อมเสียต่อสถานศึกษา หรือหย่อนความสามารถ

(4) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 7 หรือข้อ 8

(5) พ้นจากการเป็นพระภิกษุ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่น เฉพาะกรรมการตาม
ข้อ 6 (7)

ข้อ 12 ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการตามข้อ 6 (2) (3) (4) (5) (6) (7)
และ (8) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการสรรหา เลือก และแต่งตั้งประธานกรรมการ
หรือกรรมการแทนภายในเก้าสิบวัน เว้นแต่วาระของกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะ
ไม่ดำเนินการก็ได้

ให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้
ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ
ให้ดำเนินการสรรหากรรมการใหม่ภายในเก้าสิบวันก่อนครบวาระ และให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม
วาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการและกรรมการซึ่งแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 13 ในวาระเริ่มแรกให้ผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการสรรหาและเลือกประธาน
กรรมการและกรรมการให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ

ข้อ 14 ในวาระเริ่มแรกกรรมการตามข้อ 6 (3) ยังไม่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ
จนกว่าคุรุสภาจะกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากร
ทางการศึกษา

ข้อ 15 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนวทางการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
(2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
(3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของท้องถิ่น

(4) กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
(5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่าง
ทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

(6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถ
พิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

(7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริการ
จัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของ
สถานศึกษา

(8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

(9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ประสานงานกับ องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการ พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

(10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษาก่อนเสนอ ต่อสาธารณะ

(11) พิจารณาเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษา ต่อผู้อำนวยการ สำนักการศึกษาหรือผู้ที่ผู้อำนวยการสำนักศึกษามอบหมาย เพื่อพิจารณาแต่งตั้งเป็น คณะกรรมการที่ปรึกษา

(12) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

(13) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 16 ให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละสองครั้ง

การดำเนินการประชุมคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนดโดยให้มีการรวมการเข้าร่วมประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ใน ขณะนั้น และให้มีผู้แทนของนักเรียนเข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นตามที่คณะกรรมการ เห็นสมควรแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์โดยตรง ให้รับฟังความคิดเห็นของ นักเรียนประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการด้วย

ให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการประชุมต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป ภายใน สิบห้าวัน นับแต่วันที่มีการประชุม

ข้อ 17 ให้ปลัดกรุงเทพมหานคร รักษาการตามระเบียบนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายประการดังนี้

Ervin (1976, หน้า 138) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมาย ของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมว่า คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด

ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้ความคิดสร้างสรรค์และ ความชำนาญของประชาชน แก้ไขปัญหาพร้อมกัน การใช้วิทยาการที่เหมาะสม ให้การสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Cohen and Uphoff (1977, หน้า 7-9) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควบคุมกับเรื่องของผลประโยชน์และการประเมินผลในกิจกรรมของประชาชน

Yadav (1980, หน้า 87) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ของประชาชนว่า หมายถึง การร่วมมือของประชาชน ด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งกระบวนการความร่วมมือของประชาชนนั้นต้องประกอบด้วย

- (1) การเข้าร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ
- (2) การเข้าร่วมในการดำเนินการของแผนและโครงการพัฒนา
- (3) การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ และแผนงานการพัฒนา
- (4) การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

White (1982, หน้า 18) ได้ให้คำจำกัดความ การมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 มิติด้วยกัน มิติที่หนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร มิติที่สอง คือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ มิติที่สาม คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน และมิติที่สี่ คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528, หน้า 3-5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้

(1) การมีส่วนร่วม สะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีต่อไปนี้

(1.1) การมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนาและมีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาตลอดจนเอื้อให้ได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

(1.2) การแบ่งปันผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

(1.3) การตัดสินใจเพื่อกำหนด เป้าหมาย นโยบาย การวางแผนและดำเนินการ โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

(2) การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรง และทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

(3) ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจผิดแผกแตกต่างไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิด กระบวนการพัฒนา ที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

ประพนธ์ ปิยรัตน์ (2543, หน้า 3) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของคนที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ในการวางแผนการดำเนินงานและการควบคุม โดยอาศัยทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์ด้วยการพึ่งพาตนเองของท้องถิ่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544, หน้า 30) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน หมายถึง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครู และโรงเรียนในการสร้างสรรค์และพัฒนาเด็ก ให้เจริญเติบโตและพัฒนาให้เต็มศักยภาพ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537, หน้า 182-187) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (participation) เป็นการที่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้าช่วยเหลือ สนับสนุน ทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ อาจเป็นการมีส่วนร่วม ทั้งในกระบวนการตัดสินใจ หรือในกระบวนการบริหาร การให้บุคคลมีส่วนร่วมในองค์การนั้นบุคคลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง (involvement) ในการดำเนินการหรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ขององค์การ การที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ย่อมทำให้บุคคลมีความผูกพัน (commitment) ต่อกิจกรรมนั้น และการมีส่วนร่วมจะเป็นประโยชน์ถ้าหากผลที่เกิดคือ การพัฒนาการศึกษา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2525, หน้า 183) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) จนเป็นเหตุเร้าใจให้การกระทำ (contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกลุ่มด้วยการมีส่วนร่วม เกิดจากแนวคิดสำคัญ 6 ประการคือ

- (1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน
- (2) ความเดือดร้อนและความพึงพอใจร่วมกัน
- (3) การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในแนวทางที่ปรารถนา
- (4) ความศรัทธาต่อบุคคลหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- (5) ความเกรงใจ
- (6) สิ่งที่มีอำนาจเหนือกว่าบีบบังคับ

นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกหนึ่งหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

participation = cooperation + coordination + responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำงานและในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

ทงศักดิ์ คุ้ม ไข่น้ำ (2540, หน้า 98) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ประการคือ

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญ ร่วมกันใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(2) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญ และแสดงออกซึ่งวิธีแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กร อาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกันความหมายทั้ง 3 ประการ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ความลึกซึ่งอาจแตกต่างกัน

มัย สุขเอี่ยม (2535, หน้า 24-25) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการวางแผนพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม จึงควรพิจารณาดังนี้

- (1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา
- (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย
- (3) การกำหนดมาตรการ
- (4) การกำหนดเป้าหมาย

- (5) การจัดทำแผนงาน/ โครงการ
- (6) การกำหนดวงเงินค่าใช้จ่าย
- (7) การจัดทำแผนพัฒนาประจำปี หรือแผนเสนอของบประมาณประจำปี
- (8) การปฏิบัติตามแผนพัฒนาที่ได้รับงบประมาณ
- (9) การติดตามประเมินผลแผน
- (10) การทบทวนปรับปรุงแก้ไขแผนในแต่ละปี

2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้มีการจำแนกลักษณะหรือประเภทของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งสืบเนื่องมาจากนักวิชาการทั้งหลาย ใช้เกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกัน เช่น แนวคิดของ

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 12) กล่าวถึงแบบมีส่วนร่วมว่า หลักความร่วมมือของประชาชนที่สำคัญยิ่งก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างจริงจังและจริงใจ ทั้งนี้ ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการศึกษา การร่วมพิจารณาและการตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหา หรือการวางโครงการต่างๆ การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมก็เพื่อเป็นการให้ประชาชนได้มีสิทธิและความเสมอภาคกัน ในอันที่จะรับผิดชอบในสังคม ประชาชนมีโอกาสร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537, หน้า 19) ได้ศึกษาวิเคราะห์ พระราชบัญญัติและระเบียบของสถานบันการศึกษาต่างๆ ในส่วนที่ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาที่ภาครัฐจัดดำเนินการปรากฏว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารการศึกษาจะมีอยู่ในลักษณะเดียวคือในรูปของ “คณะกรรมการ” การเข้าร่วมในคณะกรรมการก็จะอยู่ในลักษณะของผู้ทรงคุณวุฒิความหมายรวมถึงข้าราชการและหน่วยงานอื่น ข้าราชการที่เกษียณแล้วหรือประชาชนทั่วไป

กาญจนา แก้วเทพ (2538, หน้า129) ได้วิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนาและประชาชนในการทำงานร่วมกันตามแนววัฒนธรรมว่า ความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของพัฒนากับประชาชน ต้องมีลักษณะเฉพาะตัว คือมีความสัมพันธ์แบบ partnership อันมีองค์ประกอบย่อย 3 ลักษณะ คือ เป็นลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันรับผิดชอบร่วมกัน เพราะฉะนั้นผลการพัฒนาผลการพัฒนาออกมาไม่ดีก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันทั้งสองฝ่าย ลักษณะที่สอง เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน เสมอภาคกัน และลักษณะสุดท้าย เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ ที่มีประโยชน์ร่วมกันและผลประโยชน์ไม่ขัดแย้งกัน หากแต่สนับสนุนซึ่งกันและกันในรูปธรรมที่เป็นจริง ความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนากับ

ประชาชนจะเป็นรูปแบบที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์เรียนกว่าเป็นความสัมพันธ์พลวัต (dynamic relationship) ในบางสถานการณ์ จะมีความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่เสมอกัน บางสถานการณ์ก็เป็นเหมือนพี่น้องกัน

อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 1-4) ได้วิเคราะห์ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ในประเทศไทยปัจจุบันนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การดำเนินงานตามนัยดังกล่าว จะเป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยมุ่งหวังให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, หน้า 36) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในรูปส่วนบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ภิญโญ ภูศรี (2535, หน้า 19) สรุปการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่นักพัฒนาได้เปิดโอกาสทำการส่งเสริม ชักนำ และสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งในรูปบุคคล กลุ่มคน สมาคม และองค์กรรูปแบบต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหลัก วิธีการ ขั้นตอน ในการแก้ไขพิจารณาตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากร ประสานงาน และร่วมมือในการปฏิบัติตามแผนโดยสมัครใจ อันจะนำมาซึ่งการได้แก้ไขปัญหาและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนนั่นเอง

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540, หน้า 12) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนตัดสินใจในกิจการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน

จากการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าว จะเห็นว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมจัดการศึกษา ที่เสมอภาคและเท่าเทียมกันคือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และการกำหนดการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

ความหมายของการจัดการศึกษา

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544, หน้า 20) ได้ให้ความหมายการจัดการศึกษาเป็นการนำ “ศาสตร์” คือ ความรู้และปัญญา ประกอบกับ “ศิลปะ” คือทักษะในการปฏิบัติขับเคลื่อนด้วย “จิตวิญญาณ” ที่อยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความเป็นกัลยาณมิตร และความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะทำให้การศึกษายบรรลุจุดมุ่งหมาย

การจัดการศึกษาตามมาตรา 8 ให้ยึดหลัก 3 ประการ ดังนี้

(1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานะ ทุกอาชีพ ทุกศาสนา ทุกท้องถิ่น ต้องได้รับสิทธิทางการศึกษา โดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษา

(3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ด้านบูรณาการความรู้คู่คุณธรรมและการแปรเปลี่ยนตามบริบท และกระแสโลกาภิวัตน์ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 21-22)

กัญญา สาธร (2523, หน้า 10) กล่าวว่า iva การจัดการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้านให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2535, หน้า 123) ได้ให้ความหมายว่าการบริหารหมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวตนและวัตถุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพได้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534, หน้า 4) ได้ให้ความหมายการศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่จะเลือกสรร ควบคุมสิ่งแวดล้อม และดำเนินการเพื่อพัฒนาคนทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม ตลอดจนการถ่ายทอดวัฒนธรรม และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและบุคคลให้เกิดผลดี และเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม

คำว่าบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาหรือการบริหารการศึกษา คือกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลซึ่งมีส่วนรวมและเกี่ยวข้องกันกับการศึกษา ร่วมมือดำเนินการ โดยใช้ศาสตร์และศิลปะ เพื่อนำทรัพยากรและเทคนิคต่างๆ ไปใช้พัฒนาบุคคลในสังคมตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

1. ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือ เทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ซึ่งหน่วยงานทั้ง 2 ได้ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 โดยเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรีเป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีเป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรณพาราม และขยายออกไปโดยจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเป็นกรมศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการเมื่อปี พ.ศ. 2435 นั้น ต่อมา ในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้น โดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้ขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบล ระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ

- (1) กระทรวงนครบาล รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
- (2) กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
- (3) กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานให้การจัดการศึกษาเป็นไปตาม

นโยบาย

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ

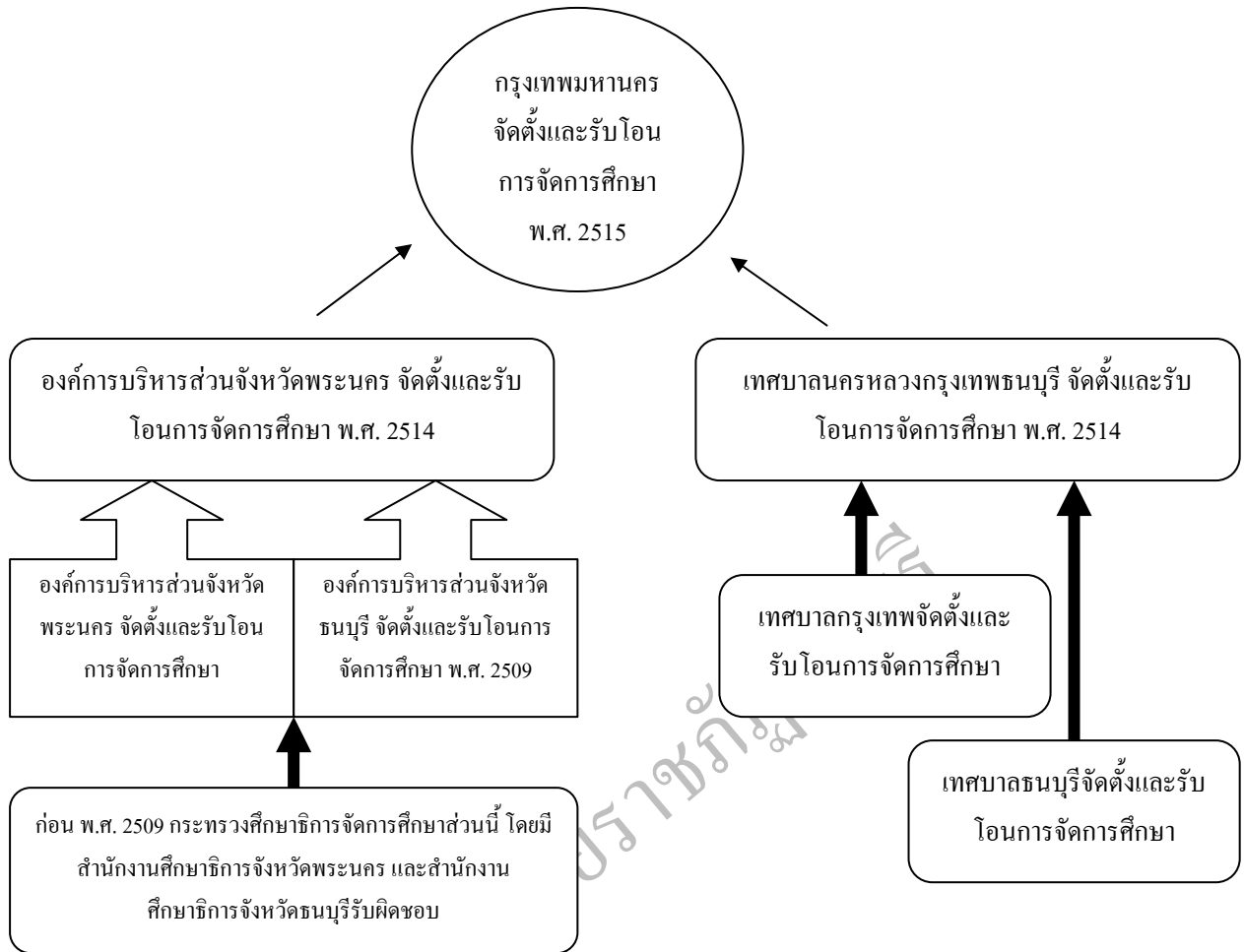
ลักษณะที่ 1 การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานครจัดในรูปแบบของอนุบาลศึกษาและชั้นเด็กเล็ก) ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการขยาย

โอกาสทางการศึกษาจัดอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวน 435 โรงเรียน ซึ่งตั้งกระจายทั่วพื้นที่ทั้ง 50 เขต ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษา

ลักษณะที่ 2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร ในความรับผิดชอบของสำนักงานการแพทย์

ลักษณะที่ 3 การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น ในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการศึกษานอกระบบโรงเรียนใน โรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และการให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน โรงเรียนผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน

แม้ว่ากฎหมายจะมีได้กำหนดในรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ “การจัดการศึกษา” ว่าเป็นการศึกษาในระดับใด แต่กระทรวงศึกษาธิการหรือทบวงมหาวิทยาลัยจะต้องยอมรับ จึงจะสามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร ได้จัดการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดำเนินการได้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนของไทย และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความเป็นมาดังแผนภูมิที่ 2.1

ก่อน พ.ศ. 2480 กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาส่วนนี้ โดยมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนคร และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดธนบุรีรับผิดชอบ

นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์แห่งแรกขึ้นที่วัดมเหยงคณ์พาราม เมื่อพ.ศ. 2427 การศึกษาของไทยก็วิวัฒนาการมาโดยลำดับอย่างมีแผน โดยก่อนที่จะจัดตั้งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ

ภาพที่ 2.1 แสดงความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
ที่มา : กองวิชาการสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2544

3. นโยบาย วิสัยทัศน์ ด้านการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

3.1 นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (2547-2549)

1) เร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามระบบการประกันคุณภาพ โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมตลอดจนรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย

2) ขยายโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาบังคับ 9 ปี ด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งโดยการเปิดสอนเอง ใช้ระบบการส่งต่อ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญศึกษา และสายอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

3) ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และสนับสนุนสวัสดิการรวมทั้งสิทธิประโยชน์แก่ผู้อื่น ตลอดจนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

4) เริ่มเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัย เพื่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ

5) พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษาโดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษา ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นการกระจายอำนาจลงสู่ระดับโรงเรียน ระดมทรัพยากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากร องค์กร ชุมชน สถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสร้างเครือข่าย

6) จัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

7) ดำเนินการให้โรงเรียนปลอดจากสิ่งเสพติดและสอหดแทรกครอบครัวยุติการศึกษายุติการศึกษาระดับเพื่อให้เกิดความตระหนักในเรื่องความพร้อมที่จะมีลูก เลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและพึงพอใจตนเองได้

จะเห็นได้ว่านโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยมีบุคคล องค์กร ชุมชน สถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.2 นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ที่จะปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีนโยบายดังนี้

เร่งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีและวิทยาการที่ทันสมัย เพื่อบริหารและการจัดการเรียนการสอนพร้อมทั้งพัฒนาบุคลากร และผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์อย่างเพียงพอ

จัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง ด้วยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

พัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา โดยปรับปรุงโครงสร้างการบริหารการศึกษาตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นการกระจายอำนาจลงสู่สถานศึกษา ระดมทรัพยากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้บุคคล องค์กรชุมชน สถาบันต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสร้างเครือข่ายทางการศึกษา

สอดแทรกครอบครัวศึกษาในการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เกิดความตระหนักในเรื่องความพร้อมที่จะมีลูก เลี้ยงดูลูกได้อย่างถูกต้องเหมาะสมปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และเป็นครอบครัวที่พึ่งพาตนเองได้

3.3 วิสัยทัศน์การศึกษากรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครในฐานะองค์กรปกครองท้องถิ่น เชื่อมมั่นว่าบ้านเมืองจะเจริญรุ่งเรือง ประชาชนจะอยู่ดี กินดี มีสันติสุข สามารถมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะต้องลงทุนทั้งทรัพย์ ปัญญา และจิตใจให้แก่การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้สอดคล้องกับสมดุลกัน กรุงเทพมหานครและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งประชาชน ครู ผู้บริหาร ฯลฯ จึงร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของการศึกษา(พื้นฐาน) สำหรับประชาชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลว่า

ภายในปี 2545 การจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครต้องก้าวหน้า มีมาตรฐาน ทันสมัย ดำรงความเป็นสากล สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินการบริหารจัดการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สถานภาพของครูและบุคลากร มั่นคง มีศักดิ์ศรี สนับสนุนให้บริการการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งด้านสามัญ ด้านอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อประโยชน์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชากรในกรุงเทพมหานคร

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและสถานศึกษา มีภารกิจในการปฏิรูป

การศึกษา ได้แก่ มาตรา 24 การปฏิรูปการเรียนรู้ มาตรา 26 การประเมินผู้เรียน มาตรา 27 การปฏิรูปหลักสูตร มาตรา 48 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เมื่อคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครชุดใหม่เข้ามารับผิดชอบ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษาดังกล่าว

3.4 เป้าหมายของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว กรุงเทพมหานครได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

3.4.1 นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากกรุงเทพมหานคร ทั้งระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีความรู้ความสามารถ ทั้งด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีพื้นฐานคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ที่ดี สามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณธรรม และค่านิยมที่ดี รวมทั้งรู้และเข้าใจศิลปวัฒนธรรม กระบวนการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข มีความมั่นใจในตนเอง สามารถช่วยตนเองได้ มีความภูมิใจและรู้จุดด้อยของตนเอง มีสุขภาพและจิตใจที่ดี เพื่อให้เป็นคนมีคุณสมบัติเป็นคนไทยที่มีในความเป็นสากล และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นหรือประกอบอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.2 นักเรียนกรุงเทพมหานครระดับประถมศึกษา จะมีอัตราการเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มขึ้นอย่างน้อยเป็นร้อยละ 97 (ปี 2540 ร้อยละ 93) และสนับสนุนให้มีโอกาสศึกษาในชั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามนโยบายแห่งรัฐธรรมนุญ มาตรา 43 เด็กในภาวะยากลำบากได้รับความช่วยเหลือ และดูแลเป็นพิเศษด้วยการร่วมมือกับองค์กรเอกชน ให้มีโอกาพัฒนาเต็มความสามารถ

3.4.3 ครูและบุคลากรของโรงเรียนกรุงเทพมหานครทุกคน ได้รับการสนับสนุน ให้มีความรู้ ความสามารถ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ให้มีสวัสดิการที่ดี ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การเลื่อนระดับ และตำแหน่งทางวิชาการ ให้มีโอกาหาความรู้ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน รู้จักใช้สื่ออย่างหลากหลายเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน

3.4.4 โรงเรียนของกรุงเทพมหานครทุกโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีมาตรฐานและทันสมัยภายในปี 2542 มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดร่มรื่น มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี มีความปลอดภัย และปราศจากสารเสพติดทั้งปวง โรงเรียนกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของประชาชนทั่วไป

3.4.5 กรุงเทพมหานครจัดตั้งและสนับสนุนให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยเพื่อดูแลเด็กฝ่อกอบรม หรือให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ หรือเยาวชนเกี่ยวข้องกับการ

วางแผนครอบครัว สุขภาพของมารดา การบริบาลทารก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก สุขนิสัยและโภชนาการ เป็นต้น

3.4.6 กรุงเทพมหานครรื้อปรับระบบการจัดการภายในองค์กรให้มีการประสานสัมพันธ์กับเครือข่ายทุกสำนักเพื่อให้การบริการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครอย่างดีที่สุด

3.4.7 โรงเรียนกรุงเทพมหานครได้รับมอบอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาภายใต้การกำกับเงินนโยบายของกรุงเทพมหานคร โดยให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน มีครูและกรรมการศึกษาร่วมกันพัฒนาโรงเรียน หลักสูตร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งร่วมดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดกับผู้ปกครอง

3.4.8 กรุงเทพมหานครจัดสภาพแวดล้อมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งส่งเสริมในเรื่องศิลปะและนันทนาการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการอย่างสะดวกทั่วถึง เช่น การจัดตั้ง/จัดดำเนินงานให้มีห้องสมุดเคลื่อนที่ ระบบอินเทอร์เน็ต หอศิลป์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์เด็ก สนามกีฬา สวนสาธารณะ วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ หรือสื่อประเภทต่างๆ

3.5 แผนปฏิบัติการผู้วิสัยทัศน์การศึกษากรุงเทพมหานคร (Action plan) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว ได้จัดทำแผนงานหลักที่ 3 การบริหารจัดการทางการศึกษา โดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน คือ

3.5.1 ทุกโรงเรียนได้รับการกระจายอำนาจ 3 ด้าน คือ ด้านงบประมาณเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการเงิน ทรัพย์สิน และพัสดุ

3.5.2 มีการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานโดยการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการ ศูนย์นิเทศบริการ ศูนย์วิชาการเขต จัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ฯลฯ

3.5.3 โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 11 โรงเรียน ได้รับการปรับปรุงการเรียนการสอนแบบรวมชั้น (Non-class)

3.5.4 มีศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา และระบบเครือข่ายเพื่อการบริหารการศึกษา เชื่อมโยงระหว่างผู้บริหารระดับสูงของกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษา สำนักงานเขต และโรงเรียนทุกแห่ง

3.5.5 จัดตั้งสภวิทยาเขตและประชาคมการศึกษาในทุกเขตพื้นที่

3.5.6 ทุกโรงเรียนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน และกำหนดพันธะสัญญาร่วมกันในการพัฒนาการศึกษา

3.5.7 มีเอกชนเข้ามารับดำเนินการในการจัดการศึกษาบางด้านในโรงเรียน 50

แห่ง

นโยบายด้านการศึกษา

โดยนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (2546)

วิสัยทัศน์ กรุงเทพมหานครของเราเยาวชนและทุกวัยมีความรู้คู่คุณธรรม

ยุทธศาสตร์ พัฒนาการให้บริการการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบด้วยการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ภารกิจ

1) สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนในชุมชนให้เพียงพอและได้มาตรฐาน

2) เร่งรัดการกำหนดเทคโนโลยีสารสนเทศสู่กระบวนการเรียนการสอน และการบริการของทุกสถานศึกษา

3) พัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4) สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยหลักสูตรการศึกษานอกระบบที่สอดคล้องกับชีวิตและความต้องการของชุมชน

5) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนภาษาต่างประเทศอย่างได้ผล

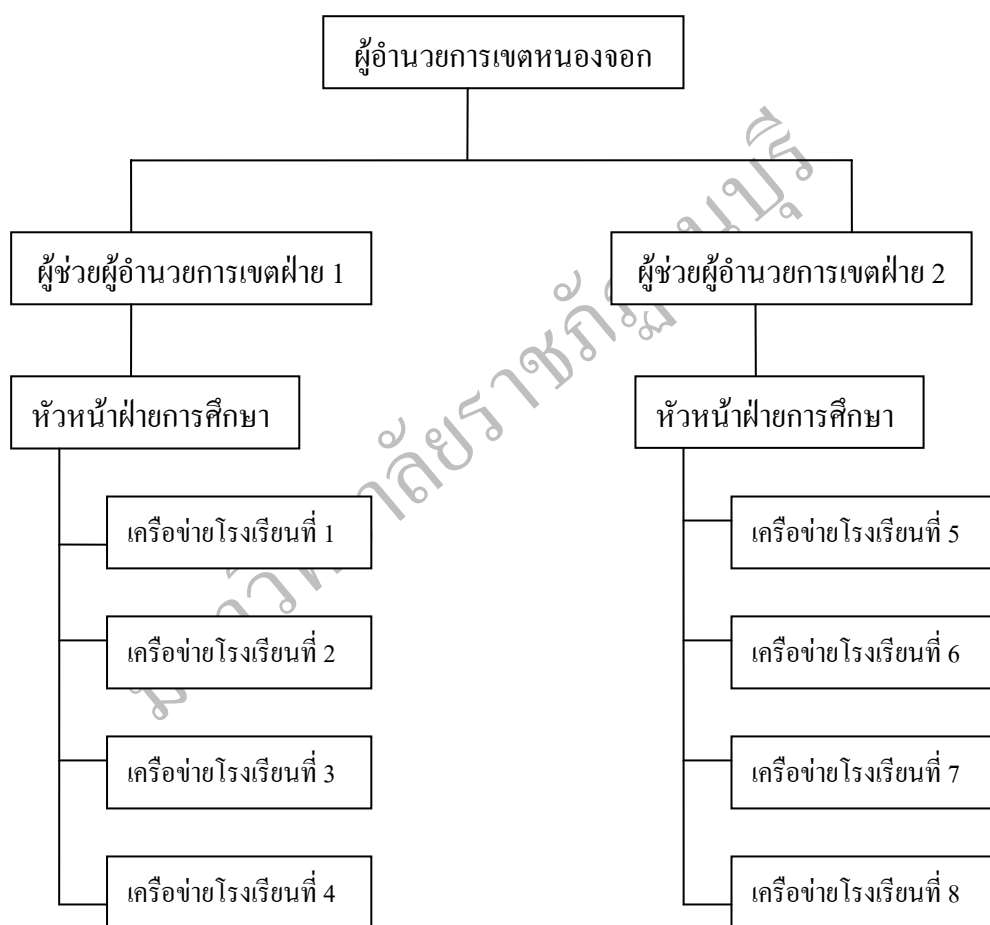
6) เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมจัดการและสนับสนุนการศึกษา

สรุปได้ว่า กรุงเทพมหานครได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เป้าหมายการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการหลัก ให้การสนับสนุนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาที่หลากหลายมีคุณภาพ สอดคล้องกับชีวิต ความต้องการของบุคคลและชุมชน รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้ชุมชน และภาคเอกชน มีส่วนร่วมรับผิดชอบและช่วยเหลือสถานศึกษาในการจัดการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

การจัดการศึกษาของเขตหนองจอก

1. โครงสร้างการบริหารงานการศึกษา

ในระดับสำนักงานเขตได้แบ่งสายการบังคับบัญชา ซึ่งผู้มีอำนาจสั่งการคือ ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฝ่าย 1 ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฝ่าย 2 หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และโรงเรียนตามลำดับ จำนวน 37 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนดังแผนภูมิที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 แสดงกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน

ที่มา : ฝ่ายปกครองสำนักงานเขตหนองจอก, 2549

2. การจัดการศึกษาของเขตหนองจอก

สำนักงานเขตหนองจอกมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน เปิดสอนระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 โรงเรียน แบ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายโรงเรียน จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่

1) เครือข่ายโรงเรียนที่ 1 ประกอบด้วย

1. โรงเรียนวัดสามง่าม
2. โรงเรียนสุเหร่าคลองเก้า
3. โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบ
4. โรงเรียนวัดสีชมพู

2) เครือข่ายโรงเรียนที่ 2 ประกอบด้วย

1. โรงเรียนหนองจอกพิทยานุสรณ์
2. โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ)
3. โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร
4. โรงเรียนบ้านเจียรดับ
5. โรงเรียนสามแยกท่าไข่

3) เครือข่ายโรงเรียนที่ 3 ประกอบด้วย

1. โรงเรียนสุหร่านาดับ
2. โรงเรียนอิสลามลำไทร
3. โรงเรียนสุเหร่าอิ้ว
4. โรงเรียนบ้านลำต้นกล้วย
5. โรงเรียนสุเหร่าหะยีมีนา

4) เครือข่ายโรงเรียนที่ 4 ประกอบด้วย

1. โรงเรียนวัดพระยาปลา
2. โรงเรียนวัดใหม่เจริญราษฎร์
3. โรงเรียนสุเหร่าใหม่
4. โรงเรียนสุเหร่าศาลาแดง

5) เครือข่ายโรงเรียนที่ 5 ประกอบด้วย

1. โรงเรียนสุเหร่าบ้านเกาะ
2. โรงเรียนวัดแสนเกษม

3. โรงเรียนนิตราชนครอุปถัมภ์
4. โรงเรียนหลวงแพ่ง (บำรุงรัฐกิจ)
- 6) เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 ประกอบด้วย
 1. โรงเรียนสังฆประชาอนุสรณ์
 2. โรงเรียนศิริวังวิทยาการ
 3. โรงเรียนวัดอุตะเถา
 4. โรงเรียนลำผักชี
- 7) เครือข่ายโรงเรียนที่ 7 ประกอบด้วย
 1. โรงเรียนลำเจดีย์
 2. โรงเรียนลำบุหรีพวง
 3. โรงเรียนสุเหร่าคลองสิบเอ็ด
 4. โรงเรียนสุเหร่าสนามกลางลำ
- 8) เครือข่ายโรงเรียนที่ 8 ประกอบด้วย
 1. โรงเรียนวัดลำด้อยดิ่ง
 2. โรงเรียนวัดราชบุรียารุง
 3. โรงเรียนวัดใหม่กระทุ่มล้ม
 4. โรงเรียนสุเหร่าลำแขก
 5. โรงเรียนคลองสอง
 6. โรงเรียนคาริอุปถัมภ์
 7. โรงเรียนผลลิ่งรุ่งเรือง

ข้อมูลปี 2550 มีจำนวนข้าราชการครู 733 คน จำนวนข้าราชการสามัญ (ธุรการและ
การเงิน) 38 คน ลูกจ้างประจำ 65 คน ลูกจ้างชั่วคราว 186 คน จำนวนนักเรียน 15,520 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการ
จัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วย
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2547 ยังไม่พบว่ามีผู้ใดได้ทำการวิจัย แต่มี
ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาอื่นๆ
ซึ่งพอที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

ประกอบ คุณารักษ์ และคณะ (2531, หน้า 85-91 และ 93-98) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน ต่อการพัฒนาคุณภาพ พบว่า ถ้าการจัดการศึกษาได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ ประการแรก ประชาชนในฐานะเจ้าของการศึกษา จะรู้ว่าเขาและบุตรหลานของเขาต้องการอะไรจากการศึกษา และอะไรที่เขาไม่ต้องการ ความต้องการเหล่านี้เกิดจากการสัมผัสสภาพข้อเท็จจริงในชีวิตการทำงานและการดำรงชีวิตทั่วไป ประการที่สอง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการศึกษาจะก่อให้เกิดความรู้สึกมีอำนาจและการได้มีส่วนร่วมในชุมชนจะนำไปสู่ความรับผิดชอบ ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทำให้มีโอกาสดำเนินกิจการด้านการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการควบคุมการดำเนินงานของระบบราชการให้รอบคอบสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมทางการศึกษาเปิดโอกาสให้มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะจิตสำนึกนอกจากจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากการศึกษาแล้วยังต้องเป็นผู้ให้สิ่งที่จำเป็นต่อการศึกษาคด้วย

สมลักษณ์ ภูคำแสน (2540, หน้า ก-ข) ได้ศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับมากในด้านการบริหารงานทั่วไปคือการกำหนดนโยบายการอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงานผล และการบริหารงบประมาณด้านวิชาการคือการจัดหาวิทยากรท้องถิ่น การจัดหาหนังสือเรียน การหาทุน และการเข้าร่วมกิจกรรม ด้านกิจการนักเรียน คือด้านรณรงค์การเข้าเรียน การจัดสวัสดิการ การให้ทุนการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรี กีฬา การแนะแนวศึกษาต่อ การสอดคล้องดูแลความประพฤติ กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย การจัดงานประจำปี งานประเพณีต่างๆ และศึกษาดูงานที่ควรเป็นของชุมชน ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าต้องร่วมมือกันทุกๆ ด้าน จึงจะทำให้การศึกษาของไทยบรรลุจุดมุ่งหมาย ส่วนปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พบว่าชุมชนในท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียนมีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดี ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนจะไม่สามารถเข้าร่วมในการจัดการศึกษาได้เต็มที่

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (อ้างถึงใน วรรณมา สุขนันท์พส, 2546, หน้า 42) ได้วิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีอุตสาหกรรมเป็นแกนหลักและภาวะในช่วงที่เศรษฐกิจดี ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น กระตุ้นให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม

ได้แก่ ลักษณะนิสัยพื้นฐานของสังคมไทยกลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ ความศรัทธา ความรู้สึก เป็นเจ้าของ ความเป็นห่วงในสวัสดิภาพของบุตรหลาน ความเกี่ยวข้องผูกพันกับ โรงเรียนสถานภาพ ของคนในชุมชน ความคาดหวังที่มีต่อโรงเรียน ลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนในชุมชน เครือข่ายของ ชุมชน ผู้นำชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน การเห็นความสำคัญของตนเอง การเห็นแก่ความ เจริญของส่วนรวม กลุ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคลากรของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารรุ่นก่อนสร้างศรัทธาไว้ให้ผู้บริหารและครูมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนผู้บริหารทำงานกับ คณะกรรมการศึกษาได้ดี ผู้บริหารและครูให้เกียรติและกำลังใจแก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ผู้บริหารมี ความรู้ความสามารถดี ผู้บริหารและครูประพฤติตนดี ครูรักผูกพันและรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน โรงเรียนมีครูเก่าแก่หรือศิษย์เก่าอยู่ในโรงเรียนครูสนใจเด็กและสอนดีและครูมีความสามัคคี ปัจจัย เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเป็นผู้เข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน สร้าง ระบบที่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้ความเอื้อเฟื้อต่อชุมชน และสร้างความมั่นใจให้กับชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีแผนงานที่ดี มีความน่าเชื่อถือเรื่อง การเงิน มีการพัฒนาที่ดี ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา ของโรงเรียน ความเป็นโรงเรียน ชุมชน ชื่อของโรงเรียนและการที่โรงเรียนเป็นแหล่งสร้างประโยชน์แก่ผู้เข้ามามีส่วนร่วม

Schule (อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2537, หน้า 185) ได้ศึกษาวิจัยถึงการมีส่วน ร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ด้านการศึกษาในมหาวิทยาลัยมินเนโซตา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าประชาชนมีความ กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วม ทั้งนี้ การเข้าร่วมที่ไม่มีประสิทธิภาพเกิดจาก การขาดการประสาน

พินิจ จำปาหอม (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา มีการปฏิบัติหน้าที่เรียงตามลำดับจากมาก ไปน้อย คือแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้รับ มอบหมายการให้คำปรึกษาแสวงหาและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงินและงบประมาณ ตลอดจน แสวงหาวิทยากรภายนอกและการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน นอกจากนี้คณะกรรมการมีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ คือ คณะกรรมการโรงเรียนไม่ได้ร่วมปฏิบัติ หน้าที่เพราะไม่มีเวลา ไม่ทราบว่ามีการประชุมหรือจัดอบรม ไม่ได้เสนอแนะเพราะเกรงใจ ผู้บริหารขาดประสบการณ์ ไม่มีความมั่นใจไม่กล้าเสนอแนะ

Jenning (1980 อ้างถึงใน จิราพร ตั้งสุวรรณ, 2546, หน้า 45) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของกรรมการศึกษาของโรงเรียนในรัฐอริโซนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่ากรรมการศึกษามีความรู้ด้านระบบบริหารงานของโรงเรียนไม่พอ เช่น ไม่มีความรู้

เกี่ยวกับด้านการบริหารการเงิน งบประมาณ และขาดเหตุผลที่ดีในการตัดสินใจ จึงทำให้การประชุมกำหนดนโยบายไม่ประสบผลสำเร็จ การจัดการศึกษาของท้องถิ่นไม่พัฒนาเท่าที่ควร

Amenu (1988 อ้างถึงใน จิราพร ตั้งสุวรรณ, 2546, หน้า 46) ได้ศึกษาทัศนนะของชาวอินเดียในประเทศแคนาดา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาซึ่งผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษา ประสบความสำเร็จในชุมชนที่มีประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาหลักสูตร การจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็จะประสบความสำเร็จ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า คณะกรรมการที่มีความรู้ น้อย มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และยังคงมีความเชื่อว่า เมื่อเข้ามาเป็นคณะกรรมการแล้วต้องบริจาทรัพย์สิน ทำให้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านต่างๆ น้อยลงด้วย ประกอบกับผู้บริหารขาดประสิทธิภาพและการประสานสัมพันธ์ที่ดี ในการเชิญคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมหรือจัดการอบรมสัมมนาให้ความรู้ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่และปรับเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าว ดังนั้นจึงขาดความมั่นใจในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ด้านการวางแผนจัดการศึกษา ด้านงบประมาณ การเงิน ทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุวัตถุประสงค์

ส่วนโรงเรียนที่มีคณะกรรมการสถานศึกษาจบการศึกษาระดับสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จะเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการประสานสัมพันธ์ที่ดีของโรงเรียน ผู้บริหารที่มีความเป็นประชาธิปไตย ให้เกียรติและเห็นความสำคัญของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหาร วางแผนจัดการศึกษา ขอมรับว่าประชาชนในฐานะเป็นเจ้าของการศึกษา รู้ดีว่าเขาต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างไร เพื่อชุมชนเข้มแข็ง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับบุตรหลาน